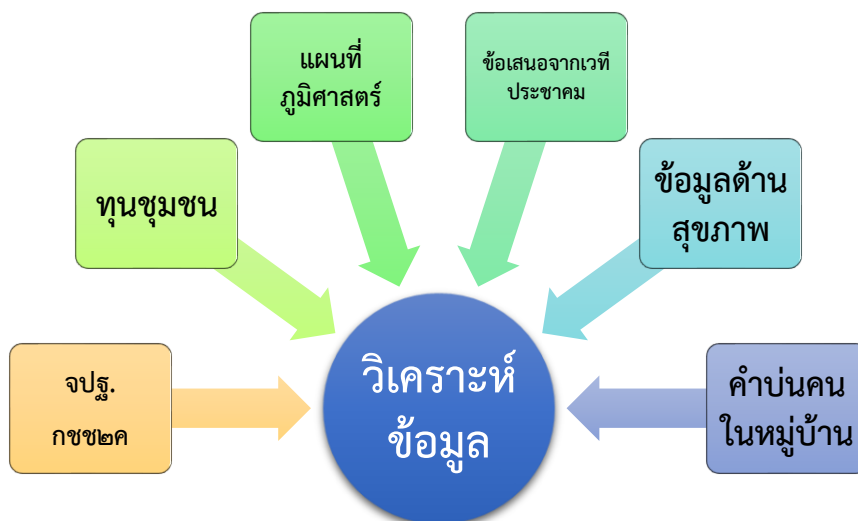

ฝึกปฏิบัติการกระบวนการแผนพัฒนาหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูลของหมู่บ้าน/ชุมชน

๑) ใช้ข้อมูลและสารสนเทศรอบด้าน ละเอียด มีอ้างอิงจะดีมาก

๒) ใช้ข้อคำถามเปิดประเด็นปัญหาให้ครอบคลุม

- คณะทำงานด้านต่างๆ ของ กม.

๑) การบริหารจัดการชุมชน

๒) การปกครองความสงบเรียบร้อย

๓) เศรษฐกิจ

๔) สังคม สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข

๕) การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

๖) ด้านอื่นๆ ที่หมู่บ้านสนใจ

- ชีวิตประจำวัน & ปัจจัยการดำรงชีวิต

๑) อาหารการกิน

๒) การพักผ่อน

๓) ความปลอดภัย

๔) การประกอบอาชีพ

๕) รายได้ - ค่าใช้จ่าย

๖) เหตุจำเป็นเร่งด่วน

๗) การศึกษา

๘) การจัดงาน

๙) การจัดประเพณี

- วงจรชีวิต

๑) การให้กำเนิด

๒) การเจริญเติบโต

๓) การศึกษา

๔) เด็กและเยาวชน

๕) การประกอบอาชีพ

๖) เกณฑ์ทหาร บวช แต่งงาน

๗) ความอบอุ่นครอบครัว

๘) การเจ็บป่วย

๙) ภัยพิบัติ

๑๐) ความเสี่ยงในชีวิต

๑๑) ผู้สูงอายุ-ด้อยโอกาส

๑๒) การเสียชีวิต

๓) กฎการระดมสมอง

เน้นปริมาณ - งดวิจารณ์ - เปิดรับความแปลกใหม่ - ใส่ใจพัฒนาความคิด

๔) วิเคราะห์หมู่บ้าน

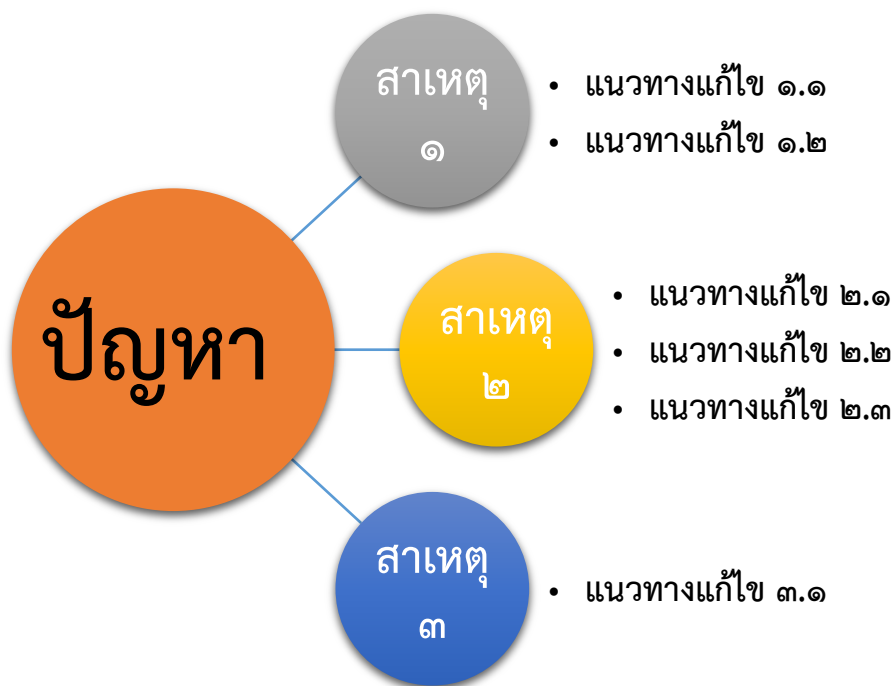
(ฝึกปฏิบัติใบงานที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน/ชุมชน)

การสังเคราะห์ปัญหา/การวิเคราะห์ปัญหา

- ✚ บางอย่างเป็นความต้องการ ต้องค้นหาว่ามาจากปัญหาใด
- ✚ ปัญหาที่สืบเนื่อง อาจรวมเป็นปัญหาเดียว
- ✚ สิ่งดีในหมู่บ้านที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา อาจดึงมาเป็นปัญหา

ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา

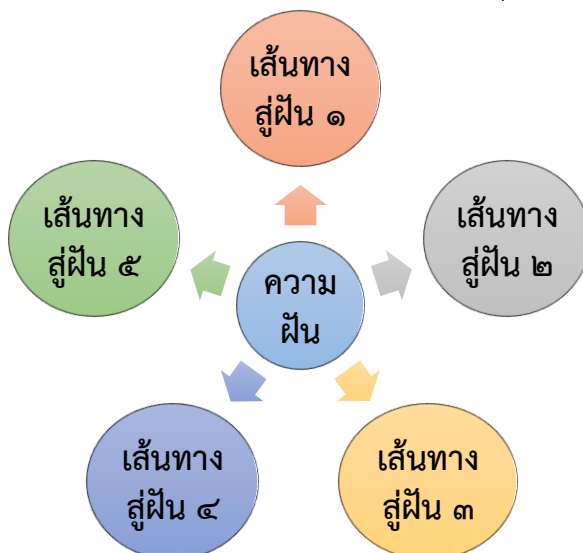

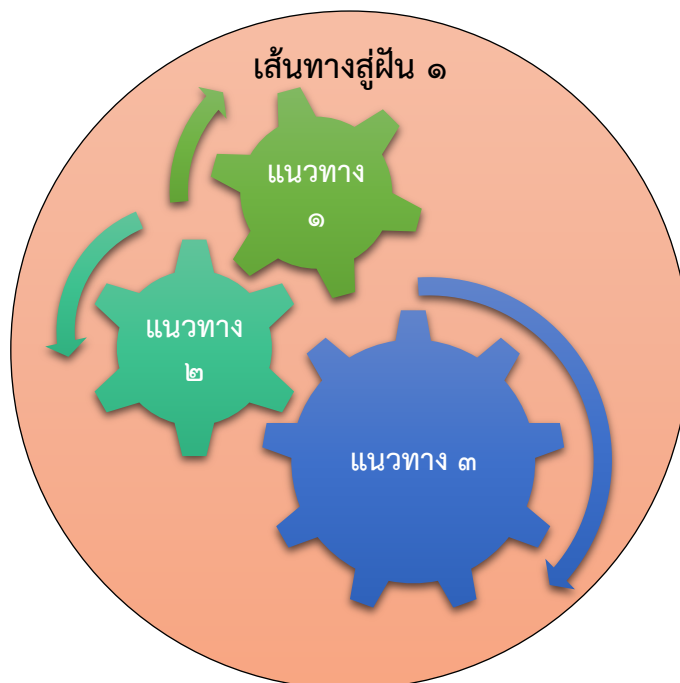
- ผลกระทบของปัญหา สามารถมองเห็นปัญหาที่เชื่อมโยงกัน
- สามารถนำไปกำหนดแผนที่นำทาง (Roadmap) ในการแก้ไขปัญหาต่อเนืองได้

(ฝึกปฏิบัติใบงานที่ ๒ การจัดทำหมวดหมู่และการวิเคราะห์ปัญหา)

การกำหนดอนาคตของหมู่บ้าน

- ๑) ร่วมกันระดมสมอง วิเคราะห์ ศักยภาพ สถานการณ์ปัจจุบัน จากตารางวิเคราะห์หมู่บ้าน
- ๒) ร่วมกันกำหนด **ความฝัน (วิสัยทัศน์)** ในอีก ๔ ปีข้างหน้า ที่อยากให้หมู่บ้านเป็น
- ๓) ร่วมกันกำหนด **เส้นทางสู่ฝัน (ยุทธศาสตร์)** ที่จะทำให้ฝันนั้นสำเร็จต้องทำอะไรบ้าง
- ๔) ร่วมกันนำ “**แนวทางแก้ไข**” จากตารางวิเคราะห์ปัญหามาจัดกลุ่มตาม “**เส้นทางสู่ฝัน**”

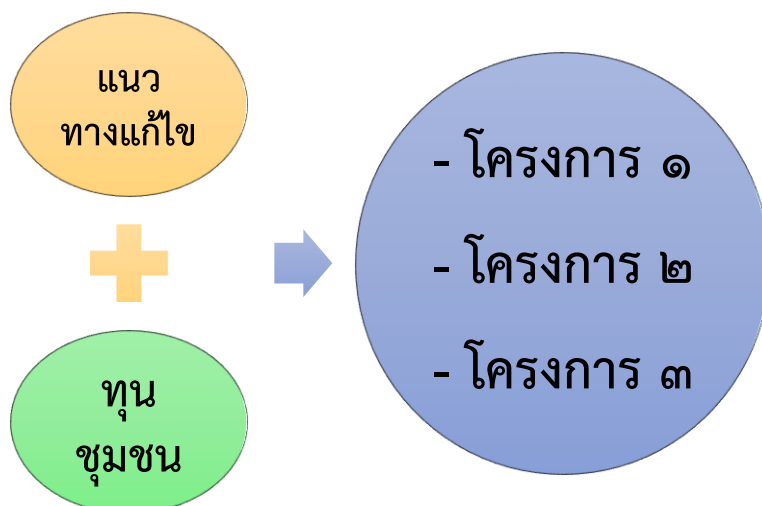

(ฝึกปฏิบัติใบงานที่ ๓ การกำหนดอนาคตหมู่บ้าน)

การกำหนดแผนงาน/โครงการ

- ๑) ร่วมกันนำ “แนวทางแก้ไข” มากำหนดเป็นแผนงานโครงการ โดยนำ **สิ่งดีในหมู่บ้าน** (ศักยภาพ), **สถานการณ์ดินนอกหมู่บ้าน** (โอกาส) หรือ **สถานการณ์ไม่ดินนอกหมู่บ้าน** (อุปสรรค) หรือ **ทุนชุมชน** มาพิจารณาด้วย
- ๒) นำ **สิ่งดีหรือทุนชุมชน** มาเป็นปัจจัยการดำเนินโครงการ จะได้ **แผนพึ่งตนเอง** (ทำเอง)
- ๓) การกำหนดโครงการ ให้ใช้ **โอกาส** หลีกเสี่ยงจาก **อุปสรรค** โครงการจะสามารถทำได้จริง
- ๔) ใน ๑ แนวทางแก้ไข อาจมีมากกว่า ๑ แผนงาน/โครงการ

(ฝึกปฏิบัติใบงานที่ ๔ การกำหนดแผนงาน/โครงการ)

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาหมู่บ้านสู่การนำไปใช้จริง

การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี

- ๑) เลือก แผนงาน/โครงการ จากแผนพัฒนาหมู่บ้าน เฉพาะปีที่จะจัดทำแผนปฏิบัติงาน
- ๒) เลือก แผนงาน/โครงการ ที่ทำเอง หรือที่หมู่บ้านจะสามารถดำเนินการได้
- ๓) เลือก แผนงาน/โครงการ ที่ปรากฏในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของท้องถิ่น
- ๔) เลือก แผนงาน/โครงการ ที่จะดำเนินการขอสนับสนุน และมีโอกาสได้งบประมาณ
- ๕) กำหนดในปฏิทินแผนปฏิบัติงาน แจ้งให้ประชาคมรับทราบ และติดประชาสัมพันธ์ไว้ที่ส่วนกลางหมู่บ้าน

การจัดทำแบบติดตามตรวจสอบการดำเนินงานโครงการในแผนฯ

- ๑) นำ ตารางแผนงาน/โครงการ ของหมู่บ้าน มาจัดพิมพ์เป็นตารางแบบติดตามตรวจสอบฯ
- ๒) ระบุรายละเอียด เมื่อแผนงาน/โครงการได้ดำเนินการแล้ว

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ .....

แผนพัฒนาหมู่บ้าน		รายละเอียดการดำเนินการ				
ที่	แผนงาน/โครงการ	วันที่	กิจกรรม/สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (แหล่งงบ)	หมายเหตุ
๑	โครงการ ๑					
๒	โครงการ ๒					
๓	โครงการ ๓					
๔	โครงการ ๔					
๕	โครงการ ๕					

เทคนิคการทำให้แผนฯ มีชีวิต และได้รับการยอมรับจากประชาคม

- ๑) จัดทำ “ร่าง” แผนพัฒนาหมู่บ้านก่อน จากนั้นนำเข้าสู่ประชาคม เพื่อสร้างการรับรู้และรับรอง
- ๒) ก่อนการประชาคมรับรองร่างฯ อาจแจกตารางแผนงาน/โครงการให้ทุกคนรู้เพื่อนำไปพิจารณาล่วงหน้า
- ๓) กำหนด กติกา หมู่บ้านร่วมกันว่า จะดำเนินกิจกรรมโครงการเฉพาะที่ปรากฏในแผนฯ เท่านั้น
- ๔) เมื่อมีการประชาคมทำแผนท้องถิ่น จะเลือกแผนงาน/โครงการในแผนเข้าสู่ประชาคมเท่านั้น
- ๕) เมื่อมีโครงการรัฐหรืองบประมาณลงสู่หมู่บ้าน จะต้องพิจารณาโครงการจากแผนฯ เท่านั้น
- ๖) จัดทำ แผนปฏิบัติงานประจำปี และติดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน
- ๗) เข้าร่วมเวทีบูรณาการแผนทุกระดับ
- ๘) จัดเวทีประชาคมทบทวนแผนทุกปี เพื่อให้แผนงาน/โครงการ ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน
- ๙) จัดทำแบบติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนฯ และมีการสรุปผลการดำเนินงานรายปี
- ๑๐) แผนพัฒนาหมู่บ้าน สามารถเพิ่มเติม ปรับปรุง ระหว่างปีได้ แต่ต้องเห็นชอบจากประชาคมก่อน

เทคนิคการคัดเลือกแผนงาน/โครงการ สู่การบูรณาการแผนระดับตำบล

- ๑) คัดเลือกเฉพาะแผนงาน/โครงการ ที่หมู่บ้านไม่สามารถดำเนินการเองได้เลย
- ๒) เป็นแผนงาน/โครงการที่มีความเชื่อมโยงกับหมู่บ้านอื่น หรือพื้นที่อื่นๆ ที่ต้องใช้ความร่วมมือ
- ๓) เป็นแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์หรือแนวทางของหน่วยงานองค์กรนั้น
- ๔) เมื่อแผนประกาศใช้แล้ว ส่งสำเนาแผนฯ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน/โครงการนั้น เพื่อทราบ เพื่อให้หน่วยงานได้พิจารณากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการในปีถัดไป
- ๕) ก่อนการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านในแต่ละปี ควรขอเอกสารยุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนาของกลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ หรือท้องถิ่น มาประกอบ